

نقطه زن

گفت وگو با کارگردان و تهیه کننده مشهدی مسابقه تلویزیونی ویژه نوجوانان که این شب ها از شبکه ۲ سیما پخش می شود

شکیبا اخمئی راد

تلویزیون برای جذب مخاطب نوجوان معمولا میان دو مسیر علم و سرگرمی در رفت و آمد است. اما «نقطه زن» تلاش کرده این دو را در یک زمین مسابقه به هم برساند. در این برنامه، نوجوانان چهارده تا هفده ساله از بیست استان کشور، در قالب چهل گروه دختر و پسر، طراحی و ساخت موشک های آبی را تجربه می کنند و نتیجه محاسبات و کارگروهی شان را در میدان رقابت می آزمایند. درواقع «نقطه زن» مسابقه ای است که بخش اصلی هیجان آن در چند ثانیه پرتاب اتفاق می افتد. اما پشت همان چند ثانیه، ساعت ها طراحی، آزمون و خطا و محاسبه قرار دارد. این برنامه با اجرای نیماکرمی و همراهی علی خلیلی به تازگی روی آنتن رفته است. برنامه ای که درگروه اجتماعی و اقتصادی شبکه ۲، با مشارکت مرکز سیمרג صداوسیما و معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش بنیان ریاست جمهوری تولید شده و مجید ظریف و سیدمحمد صفدری تهیه کنندگی آن را برعهده داشته اند. علیرضا گرانیپه نیز کارگردان این مسابقه است. گرانیپه و ظریف که هر دو اهل مشهد هستند در گفت وگو با ما از تجربه طراحی مسابقه «نقطه زن»، کار با نوجوانان، دشواری های تولید و ایده ای می گویند که قرار است علم را از فضای صرفا آموزشی بیرون بیاورد و به بخشی از سرگرمی نوجوانان تبدیل کند.

■ **ادغام جنگ با سرگرمی**
علیرضا گرانیپاه کارگردان «نقطه زن» می گوید گروه آن ها بعد از تجربه ساخت «دو نقطه» و ترکیب سرگرمی و ادبیات، به دنبال موضوع دیگری برای نوجوانان بوده که بتواند مسئله جنگ و سرگرمی را در کنار هم قرار دهد. او درباره رفتن به سراغ گروه سنی نوجوان نیز توضیح می دهد: معمولا برنامه سازان با سراغ مخاطب بزرگ سال می روند یا کودک و در این بین گروه سنی نوجوان نادیده گرفته می شود. بنابراین ما با توجه به اینکه قیلا هم در «دو نقطه» با نوجوانان کار کرده بودیم، تصمیم گرفتیم برای آن ها برنامه ای طراحی کنیم. به گفته گرانیپه، پرداختن به جنگ نیز در ایده اولیه گروه مطرح بوده، اما قرار نبوده به محور تمام برنامه تبدیل شود؛ «می خواستیم مسئله جنگ را با سرگرمی ادغام کنیم، یعنی درباره جنگ صحبت کنیم، اما همه صحبتمان هم درباره جنگ نباشد.»

■ **مسابقه ای بدون الگوی آماده**
گرانیپه درباره چگونگی طراحی برنامه «نقطه زن» بیان می کند: یکی از چالش های اصلی ما این بود که برنامه نمونه خارجی نداشت و باید از صفر تا صد آن طراحی می شد. یعنی ما باید به سازوکار مسابقه، مدل امتیازدهی، رقابت و چیزی که قرار است روی صحنه دیده شود، فکر و میان آن ها تناسب ایجاد کنیم. او ادامه می دهد: البته مسابقه موشک آبی قیلا در اردوهای مشهد برگزار شده بود، اما اینکه یک فعالیت اردویی را چطور به برنامه تلویزیونی تبدیل کنیم، روندی بود که در تیم سردبیری و کارگردانی پشت سرگذاشتیم و چالش های مسابقه در مراحل مقدماتی، نیمه نهایی و فینال و مدل امتیازدهی را خودمان طراحی کردیم. کارگردان «نقطه زن» می گوید گروه سازنده این برنامه ادعای زیادی درباره فصل اول آن ندارد و فقط تلاش کرده است که برنامه استانداردهای لازم برای تماشا را داشته باشد.

■ **وقتی ۲۰۰ ثانیه، ۵۵ دقیقه می شود**
یکی از دشواری های اصلی مسابقه «نقطه زن»

کوتاه بودن زمان اتفاقی است که قرار است تمام مسابقه حول آن شکل بگیرد. گرانیپه یادآوری می شود: کل اتفاق موشک از لحظه پرتاب تا فرود حدود ۱۰ ثانیه طول می کشد. اگر در هر قسمت بیست پرتاب داشته باشیم، در مجموع دویست ثانیه اتفاق اصلی داریم. یعنی ما باید دویست ثانیه راه به یک برنامه ۵۵ دقیقه ای تبدیل می کردیم. به گفته او، حفظ ریتم مسابقه در چنین شرایطی کار ساده ای نبوده است؛ «باید کاری می کردیم که برنامه ریتمش را از دست ندهد و اتفاقات مختلف در خدمت همان ۱۰ ثانیه پرتاب باشند. در عین حال نیز باید استانداردهای یک برنامه تلویزیونی را هم رعایت می کردیم.» گرانیپه می گوید انتخاب نیماکرمی نیز به تجربه این مجری در اجرای مسابقه و توانایی ارتباط با نوجوانان برمی گردد. کارگردان «نقطه زن» بیان می کند: نیماکرمی مسابقه و جنس مسابقه را می شناسد. در «دو نقطه» هم دیدیم که در اجرای مسابقه بسیار باهوش است و نقاط فراز و فرود هیجان را می شناسد. از طرف دیگر او درکار کردن بانوجوان صبور است و زبانشان را می فهمد.

■ **بچه ها قرار نبود بازی کنند**
یکی از انتخاب های گروه سازنده «نقطه زن»، پرهیز از دادن نقش هایی از پیش تعیین شده به نوجوانان بوده است. مسئله ای که گرانیپه باور دارد به طبیعی تر شدن واکنش ها کمک کرده است. کارگردان «نقطه زن» بیان می کند: اگر به یک دانش آموز نقش بدهید که جلوی دوربین بازی کند، به طور معمول کار خیلی واقعی از آب درنمی آید. تکنیکی که ما به آن رسیدیم این بود که آدم ها را در موقعیت هایی قرار دهیم تا خودشان واکنش نشان دهند. درواقع ما خیلی از اتفاقات را از قبل پیش بینی کرده بودیم، اما به بچه ها نقشی ندادیم که بازی کنند. به گفته گرانیپه برای انتخاب شرکت کنندگان نیز علاقه به حوزه هوافضا و حضور در اردوها یا کارگاه های ساخت موشک آبی مورد توجه قرار گرفته است.

او ادامه می دهد: ما همچنین تلاش کردیم برنامه کشوری باشد و از سراسر کشور شرکت کنندة داشته باشیم. درنهایت هم از نزدیک به بیست استان شرکت کننده آوردیم تا تنوع جغرافیایی کشور را هم داشته باشیم. کارگردان «نقطه زن» درباره کار با نوجوانان در این برنامه نیز می گوید: حدود ۶۰ تا ۷۰ درصد گروه ما در «دو نقطه» هم با نوجوانان کار کرده بودند و با این فضا آشنا بودند. درمجموع کار با نوجوان شیرین است، اما سختی های خودش را دارد و زبان خودش را می خواهد. او تأکید می کند: البته ما در «نقطه زن» با نوجوان کار کردیم، ولی برنامه فقط برای نوجوان نیست و ما با نوجوان برای بزرگ سال برنامه ساختیم.

■ **موشک آبی روی نیمکت مدرسه**
گرانیپه یکی از اهداف گروه سازنده را گسترده تر کردن ساخت موشک آبی از یک فعالیت محدود به اردوها و کارگاه ها بیان می کند و یادآوری می شود: هدفمان این است که در مدارس شهرها و استان های مختلف، همان طور که مسابقات فوتبال برگزار می شود، مسابقات موشک آبی هم برگزار شود.

از همین رو تلاش می کنیم در فصل های ابتدایی برنامه این اتفاق را به نوجوانان و نهاد های مختلف معرفی کنیم و نشان دهیم که می تواند به سید سرگرمی نوجوانان ایرانی اضافه شود. او درباره ساخت ادامه مسابقه «نقطه زن» نیز می گوید: دوستان معاونت علمی ریاست جمهوری دوست دارند این برنامه ادامه دار باشد و تیم ما هم به ساخت فصل های بعدی برنامه علاقه مند است. البته ما شرایط تولیدی پیچیده ای داشتیم، به ویژه که برنامه در فضای باز تولید شد، اما با این وجود امیدواریم فرصت ادامه کار فراهم شود. کارگردان برنامه «نقطه زن» در پایان، یکی از مهم ترین دستاوردهای برنامه را ایجاد تصویری تازه از توانایی های علمی کشور می داند؛ به نظر من نقطه عطف «نقطه زن» پرداختن به موضوع ساخت موشک به عنوان یکی از دستاوردهای علمی کشورمان است.

درواقع ما درباره موضوعی صحبت می کنیم که ایران در آن یکی از قله هاست و می تواند به شکل گیری اعتماد به نفس در نسل نوجوان کمک کند.

■ **جست وجو برای یک سرگرمی علمی**
مجید ظریف، تهیه کننده برنامه «نقطه زن»، می گوید شکل گیری «نقطه زن» نتیجه جست وجوی گروه برای پیدا کردن موضوعی علمی بوده که بتوان آن را به یک مسابقه تلویزیونی تبدیل کرد.

مسابقه ای که شرکت کنندگانش نوجوان باشند، اما مخاطب آن فقط به این گروه سنی محدود نشود. او توضیح می دهد: ما بعد از تجربه «دو نقطه» دنبال این بودیم که دیگر چه حوزه هایی را می شود از مسیر سرگرمی سازی به یک برنامه تلویزیونی تبدیل کرد. گزینه های مختلفی را هم بررسی کردیم. از موشک های کاغذی و پرتابه های فومی تا موارد دیگر ولی در نهایت به موشک های آبی رسیدیم. به گفته ظریف، در کنار جذابیت مسابقه، ایجاد علاقه و کشف استعداد نیز برای گروه اهمیت داشته است؛ «در چنین برنامه هایی آدم دنبال ایجاد رغبت بیشتر برای شرکت کننده است، اینکه اگر استعدادی در حوزه مورد نظر دارد، بیشتر جذب شود و بتواند مسیر آینده خودش را پیدا کند.»

■ **قرار بود «نقطه زن» در مشهد ضبط شود**
تولید برنامه ابتدا برای مشهد پیش بینی شده بود، اما در نهایت گروه ضبط را در تهران انجام داد. ظریف در این باره بیان می کند: «نقطه زن» قرار بود بعد از جنگ دوازده روزه تولید شود، اما به دلایل مختلف از جمله تأمین نشدن منابع مالی و نبود حامی مالی، مدام عقب افتاد تا به شهریور امسال رسیدیم. همچنین در ایام جنگ تحمیلی سوم قرار بود در مشهد کار را تولید کنیم، اما شرایط فراهم نشد و در تهران کار را کلید زدیم. او ادامه می دهد: ما حدود سه ماه دیگر پیش تولید بودیم، از انتخاب چهل گروه شرکت کنندة از بیست استان گرفته تا آماده سازی برنامه. حدود یک ماه هم ضبط طول کشید و الا آن در مرحله پس تولید هستیم و هم زمان پخش را شروع کرده ایم.

تهیه کننده «نقطه زن» درباره چالش هایی که در مسیر تولید با آن روبه رو بوده است می گوید: مسابقه به یک زمین ورزشی و فضای وسیع نیاز داشت. پیدا کردن چنین فضایی خودش چالش بود. از طرف دیگر، حدود ۲۰۰ نفر شامل شرکت کنندگان و خانواده هایشان برای ضبط برنامه مهمان ما بودند. اسکان، پذیرایی و رفت وآمد این تعداد، هماهنگی زیادی می خواست.

به گفته ظریف، در نهایت با حمایت معاونت علمی ریاست جمهوری، ضبط در تهران انجام شد؛ «چالش های مختلفی داشتیم، حتی از نظر امنیتی حساسیت هایی وجود داشت، اما در نهایت کار انجام شد.»

او درباره بخش علمی و فنی مسابقه نیز بیان می کند: از ساخت لئجر و موشک ها تا سنسورهای اندازه گیری، چالش های علمی مختلفی داشتیم.

برای مثال داوری ما از طریق سنسورهایی انجام می شد که به بدنه موشک های آبی وصل می کردیم و ارتفاع و طول پرتاب را اندازه می گرفتیم.

■ **نوجوان ها، مسئله اصلی گروه**
ظریف کار برای نوجوانان را یکی از اولویت های گروه سازنده «نقطه زن» می داند و بیان می کند: اساسا هر آنچه به آینده ایران و امید به آینده برنامه ساز ما اولویت دارد. تهیه کننده «نقطه زن» با اشاره به نگاه مثبت معاونت علمی ریاست جمهوری به این برنامه، از برنامه ریزی اولیه برای ادامه تولید خبر می دهد: «با توجه به اقبال که حامی اصلی برنامه نسبت به کار داشتند، پیش بینی اولیه این است که در سه ماهه پایانی سال تولید فصل جدید را در دستورکار قرار دهیم.»

او در نهایت، مهم ترین پیام «نقطه زن» را در یک کلمه خلاصه می کند: «خودباوری. علاقه مندی نوجوانان ما این خودباوری را داشته باشند و نگاه به درون را در حوزه علمی و نظامی در خودشان تقویت کنند.»

قفسه

کتاب «فلسفه رسانه» منتشر شد

کتاب «فلسفه رسانه، تاریخچه ای موجز از اندیشه ها و نوآوری ها از سقراط تا رسانه های اجتماعی» نوشته رابرت حسن و توماس ساترلند، با ترجمه دکتر مسعود تقی آبادی و مریم عسگرانی، از سوی انتشارات «ثانیه» منتشر شد. این کتاب به بررسی نسبت میان فلسفه، فناوری های ارتباطی و تحولات تاریخی رسانه ها می پردازد و با مرور سیر تحول رسانه از دوران باستان تا عصر شبکه ها دیجیتال، تأثیر فناوری های ارتباطی بر زندگی اجتماعی، فرهنگ و ساختارهای اقتصادی و سیاسی را بررسی می کند. نویسندگان در این اثر، ریشه های فلسفی رسانه های مدرن را واکاوی کرده اند و نشان داده اند که چگونه تحولاتی همچون اختراع خط، گسترش صنعت چاپ و ظهور فناوری های دیجیتال، شیوه های اندیشیدن، ارتباط برقرار کردن و تجربه زمان را دگرگون کرده اند.

کتاب در دو بخش تنظیم شده است. بخش نخست، به بررسی زمینه های فلسفی و رسانه ای غرب از یونان باستان تا پیدایش علم جدید اختصاص دارد و بخش دوم، به تحلیل زندگی در جهان پست مدرن و پیامدهای گسترش منطق دیجیتال در زندگی انسان می پردازد. «فلسفه رسانه» با طرح موضوع هایی همچون رابطه انسان و فناوری، نقش محاسبات در زندگی معاصر و پیامدهای گسترش شبکه های دیجیتال، می کوشد زمینه ای برای شناخت عمیق تر مبانی فلسفی و تاریخی رسانه های امروز فراهم کند. این کتاب در حوزه فلسفه و مطالعات رسانه منتشر شده است.

ایستگاه هنر

در نشست نقد و بررسی «دیوار چهارم» مطرح شد جدال کمدی و تراژدی در «هملتک»

احد مطبوعی نشست نقد و بررسی نمایش «هملتک» به کارگردانی آرمان صفرزاده، شنبه ۱۸ مهرماه در قالب برنامه «دیوار چهارم» برگزار شد.

در این نشست، مصطفی یوسف زاده مجری کارشناس، با حضور امیراحسان امیریپور و رضا حسینی در جایگاه منتقد، ابعاد مختلف این اجرا را بررسی کرد. ظریفی های نمایش ایرانی، چگونگی تلفیق کمدی و تراژدی و شیوه بازخوانی روایت هملت، محورهای اصلی این گفت وگو بودند.

■ **جسارت نسل جوان**
رضا حسینی، کارگردان و منتقد تئاتر مشهد، با تأکید بر امکان شوخی خلاقانه با اسطوره ها، ورود گروهی جوان به عرصه نمایش ایرانی را حرکتی جسورانه توصیف کرد. به اعتقاد او، اجرای این گونه نمایشی به تجربه، بداهه پردازی، قدرت بیان و توانایی خلق موقعیت نیاز دارد و صرفا با شناخت حرکات و نشانه های سنتی محقق نمی شود. وی معتقد بود کمدی و تراژدی در کلیت «هملتک» با یکدیگر تلفیق شده اند، هرچند این پیوند در تمام لحظات به یک اندازه محسوس نیست. او همچنین بر اهمیت حضور جوانان در تجربه های تازه تئاتری تأکید کرد و تلاش آنان برای مواجهه با نمایش ایرانی را ارزشمند دانست. حسینی به بازخوانی های متفاوت هملت در تاریخ تئاتر و سینما اشاره کرد. از نگاه او، هر کارگردان می تواند متناسب با جهان بینی خود به این اثر نزدیک شود؛ چنان که اورسن رولز، لانس الویه، گرگوری کوژینتسوف و کنت برانا نیز روایت های متفاوتی از هملت ارائه کرده اند. این تجربه ها نشان می دهند که یک اثر شناخته شده می تواند زمینه ساز خوانش های متنوع هنری باشد.

■ **خنده ای در دل تراژدی**
امیراحسان امیریپور با اشاره به تفکیک بخش های کمدی و تراژیک در «هملتک»، معتقد بود درهم تنیدن این دو وجه می توانست به غای دراماتیک اثر بیفزاید. از نگاه او، جذابیت چنین اجرایی در آن است که مخاطب در مواجهه با یک موقعیت تراژیک، هم زمان رگه های کمدی آن را نیز ببیند؛ اتفاقی که به باور او می توانست در این نمایش پررنگ تر باشد. این هنرمند همچنین به ظرفیت های نمایش سنتی ایران اشاره کرد و استفاده از گونه هایی مانند لال بازی و زن پوشی را در کنار سیاه بازی، فرصتی برای گسترش زبان اجرایی نمایش دانست. باین حال، او اجرای کچلک ها و ادغام خرده نمایش های ایرانی را از نقاط قوت اثر برشمرد و بازی های خوب، تسلط بدنی و بیان بازیگران را شایسته توجه دانست.

■ **هملت؛ روایتی با نگاه های متفاوت**
آرمان صفرزاده توضیح داد که «هملتک» اقتباسی مستقیم از نمایشنامه هملت شکسپیر نیست، بلکه بر اساس «هملت به روایت کوچ و بازار» اثر سیلورستون شکل گرفته است. او تأکید کرد که برایش کیفیت اجرا و چگونگی حضور بازیگران روی صحنه، اهمیت ویژه ای دارد و به عنوان بازیگر، تماشای نحوه اجرای همکارانش را از جنبه های مهم تجربه تئاتر می داند. وی همچنین درباره استفاده نکردن از برخی گونه های نمایش ایرانی توضیح داد که برای اجرای لال بازی تردید داشته است؛ زیرا نگران بوده نتیجه کار به کیفیت موردنظرش نرسد. او افزود که استفاده از تمام خرده نمایش های ایرانی ضرورت ندارد و انتخاب هر عنصر باید با اقتضانات دراماتیک اثر هماهنگ باشد. کارگردان «هملتک» در ادامه با همراهی و صبوری گروه اجرایی خود قدرانی کرد و آن را در به ثمر رسیدن نمایش مؤثر دانست.

■ **از سنت تا تجربه های تازه**
مصطفی یوسف زاده، مجری کارشناس نشست، با اشاره به رویکرد اجرایی «هملتک» گفت: یکی از نکات قابل توجه این اجرا، تلاش برای استفاده از ظرفیت های نمایش ایرانی در بازخوانی یک روایت شناخته شده است. این رویکرد زمانی اهمیت بیشتری پیدا می کند که بازیگر بتواند از امکانات بدن، بیان و شیوه های اجرایی نمایش ایرانی برای خلق موقعیت های تازه استفاده کند. او با اشاره به بازی بازیگران و ضرورت شناخت ویژگی های نمایش ایرانی افزود، در چنین تجربه هایی، صرف استفاده از عناصر سنتی کافی نیست؛ این عناصر باید در خدمت کلیت اجرا باشند و بتوانند با جهان نمایش ارتباط برقرار کنند. به همین دلیل، بررسی نسبت میان شیوه اجرایی، بازیگری و ساختار دراماتیک اثر اهمیت دارد.

شهریار

۲۲ شنبه ۲۲ مهر ۱۴۰۵
اصفهان، ایران
۲۲۸ شماره

شهریار